

A transzlingváló kommunikáció pedagógiája című projekt

bemeneti mérése első osztályosok számára

KONTROLLCSOPORT

1. Transzlingváló beszédmodokat alkalmazó mérés, kulturálisan relevánsnak feltételezett képek alapján. Kontrollcsoport: Sztenderd magyar nyelvű mérés.
2. A mérés első része három-három képről való beszélgetés. Mindkét teszt (transzlingváló és sztenderd) esetén rajzolt képekkel találkozik a gyermek. A sztenderd teszt középosztálybeli helyzeteket és tereket ábrázoló képek alapján történik, a transzlingváló teszt alapját Orsós Teréz cigány tematikájú képei adják.
3. A mérés második része egy rövid mese meghallgatása, majd – szükség esetén – segítő kérdésekkel való összefoglalása. A szürke ló c. magyar népmesét (Arany László gyűjtéséből) a kontrollméréshez némileg egyszerűsítettük és rövidítettük. A transzlingváló mérésben ezt a mesét a közösség egyik tagjának (több, az iskolába járó gyermek édesanyja) segítségével transzlingváló, elsősorban romani nyelvi forrásokat tartalmazó változatban készítettük el. Nem a sztenderdizáltnak tartott romani beszédmodokat, hanem hangsúlyosan a közösség beszédmodjait vettük alapul a szöveg átdolgozásához. A lejegyzést kiejtés szerint végeztük, kérdéses esetekben az édesanyát kértük meg a szövegrész leírására, majd az ő írásmódját követtük. Mindkét teszt esetében hangfelvételtől hallják a szöveget a gyerekek. A sztenderd méréshez egy budapesti, színészként dolgozó fiatalot kértünk fel a hangfelvétel elkészítésére, a transzlingváló méréshez az édesanya mondta a mesét a felvétellel. A gyerekek feladata, hogy a hallott mesét foglalják össze néhány mondatban. A sztenderd teszt esetében erre egy tanárnő kéri meg őket, a transzlingváló teszten pedig a mesét felmondó édesanyja segítségével kérjük meg a gyerekeket a feladatra. Mindkét esetben felvételt készítünk a tesztről, amit utólag kiértékelünk
4. A transzlingváló teszt méri:
 - a. a nyelvi repertoár állapotát
 - i. a gyermek percepciós mezejében feltételezhetően értelmezhető személyek, tárgyak és cselekvések megnevezését illető, denotatív jelentéseket hordozó nyelvi források ismeretét
 - ii. a grammatikai jelentéseket hordozó nyelvi források használatát (egyeztetés, toldalékolás, stb.),
 - b. a diszkurzív gyakorlatokban való részvétel módját
 - i. diszkurzív magabiztosság
 - ii. visszacsatolások a beszélgetőpartnerre
 - iii. szemkontaktus, nonverbális jelenségek

- iv. mondatalkotás (egész mondatok vs. egyszavas válaszok aránya)
 - v. megnyilatkozások folyamatossága, kiteljesedettsége
5. Feltételezésünk szerint a „kétnyelvű” szocializációban felnövő, otthon romanizált köthető nyelvi gyakorlatokat is alkalmazó gyerekek lényegesen jobban teljesítenek a transzlingváló tesztben.

1. képleírás

Mondatokat várunk, de mondataszavas válaszokat is elfogadunk. A segítő kérdéseket addig tesszük fel, amíg a feladatmegoldási cél nem teljesül. Az instrukciók feltétlenül hangozzanak el, de egyéb, a gyermeket megnyugtató vagy a figyelmét összpontosító párbeszédetől sem szükséges tartózkodni. A válasz várható tartalmi elemei c. részénél a lehetséges válaszok tartalmi elemeit olvashatjuk, más logikus megoldást hagyjunk helyben. A helyes válaszok esetén dicsérettel motiváljuk a gyermeket.

1. KÉP

Download from
Dreamstime.com
This watermarked comp image is for previewing purposes only.

ID 36757163
Thea07 | Dreamstime.com

Instrukció (Ez hangzik el a gyermekek előtt):

Mutatunk neked három képet, és mindegyikről beszélgetni fogunk kicsit. Mondj majd el mindent, amit szeretnél. Ez az első kép.

1. *Mit látsz a képen? (esetleg: Miket látsz a képen?) Hol vannak ezek az emberek*

A válasz várható tartalmi elemei:

- *gyerekek az óvodában, egy épületben, egy házban. az asztalnál ülnek, festenek, kirakóznak, beszélgetnek, a földön játszanak.*

-

2. *Mit csinálnak az emberek a képen?*

A válasz várható tartalmi elemei:

- *játszanak az óvodában, a kisfiú fest, a háttérben zenélnek, hárman zenélnek, a földön játszanak, építenek, az asztalnál játszanak, építenek stb. (Ezeket természetesen bármilyen megfogalmazásban elfogadjuk).*

3. *Mit látsz a képen az embereken kívül?*

A válasz várható tartalmi elemei:

- *bútorokat, szekrényt, asztalt, székeket, festőállványt. Rajzokat a falon, egy fát. játékokat. kisautót, számológépet, színes kockákat, trombitát, hegedűt*

4. *Milyen ruhákat hordanak az emberek és azok milyen színűek?*

Várható válasz: 3-4 ruhadarab felsorolása.

Értékelés: Az első képről összesen 20 pont szerezhető.

1. nevezze meg a helyszínt (óvoda, iskola, terem), legalább két cselekvést (tevékenységet). **(3 pont)**
2. Nevezzen meg legalább 5 tárgyat a képről **(5 pont)** (pont adható abban az esetben, ha életkor és/vagy nem és/vagy családi szerep szerint elkülöníti a figurákat. pl.: apa, kislány, férfi stb.).
3. Nevezzen meg legalább két ruhadarabot és két színt. **(2 pont)**
4. Grammatikai kompetencia: **5 pont** (hibánként 1 pont levonás, hiba: egyeztetés, toldalékolás, egyéb agrammatikus alakok, pl. igék hiánya)

Figyelem: Nem számítanak hibának a következők:

- a. nyelvjárási vagy köznyelvi elemek, pl: diftongusok ejtése (jóu, stb.), nákolás (tudnák), suksükölés (Majd meglássuk, milyen idő lesz holnap)
 - b. romani nyelvi interferenciák
 - i. hanglejtés eltérései
 - ii. hangsúly eltérései
 - iii. fonológiai realizációk eltérései (pl: kutya helyett kucs), stb.
5. Diszkurzív kompetencia:
- a. nonverbális magabiztosság **1 pont** (a gyermek szemkontaktust tart, testbeszéde felszabadult)
 - b. diszkurzív magabiztosság **2 pont** (a gyermek nem hagyja a kérdéseket megválaszolatlanul, minden kérdésre reagál - 2 pont; néhány kérdésünk megválaszolatlanul marad – 1 pont; általában nem válaszol a kérdésekre, csak nonverbális jeleket vagy azt se küld – 0 pont)
 - c. szövegalkotás képessége **2 pont** (válaszai a megnyilatkozás várható hosszának megfelelően alakulnak – 2 pont; válaszai nonverbálisak és/vagy egyszavasak – 1 pont; a gyermek több esetben nem ad választ – 0 pont)

2. KÉP

Instrukció (Ez hangzik el a gyermekek előtt):

1. *Ez a második kép. Mondj majd el mindent, amit szeretnél. Mit láatsz a képen? (esetleg: Miket láatsz a képen?) Hol vannak ezek az emberek?*

A válasz várható tartalmi elemei:

- *a nappali szobában/a lakásban/ a házban/ a szobában egy család ül. Van egy kanapé, egy nagy ablak, kis szekrény, függöny, polc, képek, könyvek, akvárium. Van egy anyuka és három gyerek, kutya, macska, kígyó, papagáj.*

Mit csinálnak az emberek a képen?

2. A válasz várható tartalmi elemei:

- *A kislány rajzol, a fiú a kanapén ül és a kutyát simogatja, a lába a gördeszkán van. a nagylány a kígyóval játszik, az anyuka olvas és nézi a gyerekeket. (Ezeket természetesen bármilyen megfogalmazásban elfogadjuk).*

3. *Te kikkel laksz egy házban? Hányan éltek a házban? Mondd el, hogy kik, de ne (csak) a nevüket mondd, hanem azt is, hogy ők kicsodák. (További kérdésekkel segítsük a gyermeket, ha megakad a felsorolásban)*

Értékelés: A második képről összesen 20 pont szerezhető.

A tranzlingvális kommunikáció pedagógiája Tiszavasváriban

1. Helyszín megnevezése 1 pont, család felismerése 1 pont, legalább három tereptárgy (kanapé, ablak, könyvek, akvárium stb.) megnevezése 1 pont (ezekre külön is rákérdezhetünk), családtagok megnevezése 1 pont (legalább 3 családtag elkülönítése), cselekvések megnevezése 1 pont (legalább két cselekvés) **(5 pont)**
2. Saját család bemutatása: létszám – 1 pont; rokoni relációnként 1 pont adható. Keresztnevekre nem adunk pontot. Ha ragadványneveket említ a gyermek, azt is jó válasznak tekintjük, és nem javítjuk ki. **(5 pont)**
3. Grammatikai kompetencia: **5 pont** (hibánként 1 pont levonás, hiba: egyeztetés, toldalékolás, egyéb agrammatikus alakok, pl. igék hiánya)

Figyelem: Nem számítanak hibának a következők:

- a. nyelvjárási vagy köznyelvi elemek, pl: diftongusok ejtése (jóu, stb.), nákolás (tudnák), suksükölés (Majd meglássuk, milyen idő lesz holnap)
 - b. romani nyelvi interferenciák
 - i. hanglejtés eltérései
 - ii. hangsúly eltérései
 - iii. fonológiai realizációk eltérései (pl: kutya helyett kucs), stb.
4. Diszkurzív kompetencia:
- a. nonverbális magabiztosság **1 pont** (a gyermek szemkontaktust tart, testbeszéde felszabadult)
 - b. diszkurzív magabiztosság **2 pont** (a gyermek nem hagyja a kérdéseket megválaszolatlanul, minden kérdésre reagál - 2 pont; néhány kérdésünk megválaszolatlanul marad – 1 pont; általában nem válaszol a kérdésekre, csak nonverbális jeleket vagy azt se küld – 0 pont)
 - c. szövegalkotás képessége **2 pont** (válaszai a megnyilatkozás várható hosszának megfelelően alakulnak – 2 pont; válaszai nonverbálisak és/vagy egyszavasak – 1 pont; a gyermek több esetben nem ad választ – 0 pont)

III. kép

Instrukció (Ez hangzik el a gyermekek előtt):

1. *Ez a harmadik kép. Mondj majd el mindent, amit szeretnél. Mit láatsz a képen? Mit csinál ez az asszony? Hol van ez az asszony? Mi minden van körülötte? (rámutathatunk az egyes tárgyakra).*

A válasz várható tartalmi elemei:

- Egy asszonyt a házban, konyhában. zöldséget pucol és vág, főz, süt (bármely, hasonló tevékenységre utaló válasz elfogadható). konyhapult, deszka, kés, csap, mosogató, konyhaszekrény, szagelszívó, tűzhely, serpenyő stb.

Hol van a tűzhely?

A válasz várható tartalmi elemei: az asszony mögött / mellett.

Hol van a sütemény/muffin?

A válasz várható tartalmi elemei: az asszony mellett, a tepsiben, a pulton stb..

Hol van az ablak?

A válasz várható tartalmi elemei:

- *az asszony mögött / mellett stb.*
2. *A te anyukád mit szokott csinálni a házban vagy a ház körül? És az apukád? Testvéreid? És te?*

A válasz várható tartalmi elemei: Házimunkák megnevezése.

3. *Milyen az asszony ruhája? Mi van rajta? Milyen a ruhadarabok színe?*

A válasz várható tartalmi elemei: fehér kötény, zöld blúz

Értékelés: A harmadik képről összesen 20 pont szerezhető.

A tranzlingvális kommunikáció pedagógiája Tiszavasváriban

1. Helyszín megnevezése 1 pont, a tevékenység megnevezése 1 pont, legalább három tereptárgy (asztal, kanna, deszka, sodrófa, stb.) megnevezése 1 pont (ezekre külön is rákérdezhetünk), cselekvések megnevezése 1 pont (legalább két cselekvés) (**5 pont**)
2. Relációs viszonyok megnevezése 1-1 pont, összesen **3 pont**.
3. Színek megnevezése 1-1 pont, összesen **2 pont**.
4. Grammatikai kompetencia: **5 pont** (hibánként 1 pont levonás, hiba: egyeztetés, toldalékolás, egyéb agrammatikus alakok, pl. igék hiánya)

Figyelem: Nem számítanak hibának a következők:

- a. nyelvjárási vagy köznyelvi elemek, pl: diftongusok ejtése (jóu, stb.), nákolás (tudnák), suksükölés (Majd meglássuk, milyen idő lesz holnap)
 - b. romani nyelvi interferenciák
 - i. hanglejtés eltérései
 - ii. hangsúly eltérései
 - iii. fonológiai realizációk eltérései (pl: kutya helyett kucsa), stb.
5. Diszkurzív kompetencia:
- a. nonverbális magabiztosság **1 pont** (a gyermek szemkontaktust tart, testbeszéde felszabadult)
 - b. diszkurzív magabiztosság **2 pont** (a gyermek nem hagyja a kérdéseket megválaszolatlanul, minden kérdésre reagál - 2 pont; néhány kérdésünk megválaszolatlanul marad – 1 pont; általában nem válaszol a kérdésekre, csak nonverbális jeleket vagy azt se küld – 0 pont)
 - c. szövegalkotás képessége **2 pont** (válaszai a megnyilatkozás várható hosszának megfelelően alakulnak – 2 pont; válaszai nonverbálisak és/vagy egyszavasak – 1 pont; a gyermek több esetben nem ad választ – 0 pont)

II. rész: szövegértés és szövegalkotás

Mondatokat várunk, de mondatszavas válaszokat is elfogadunk. A segítő kérdéseket szükség esetén tehetünk fel, de ezt a pontozásnál figyelembe kell venni. Az instrukciók feltétlenül hangozzanak el, de egyéb, a gyermeket megnyugtató vagy a figyelmét összpontosító párbeszédőtől sem szükséges tartózkodni. A válasz várható tartalmi elemei c. résznél a lehetséges válaszok tartalmi elemeit olvashatjuk, minden más logikus megoldást hagyjunk helyben és pontozzunk.

Instrukció: Hallgasd meg a mesét, és utána mondd el, mit hallasz!

A szürke ló

O parno graszt

Egyszer volt egy szegény ember, akinek a világon semmi egyebe nem volt, csak egy szürke lova. Eljárt a szürke lovával fuvarozni; éjjel-nappal mindig fuvarozott vele. A szürke ló látta, hogy a más ember lova mindig párjával jár, neki meg magának kellett húzni a nagy szekeret, azt mondja hát a gazdájának:

- Édes gazdám, mi dolog az, hogy más ember mindig két lóval jár, én meg csak egyedül?
- Biz annak az az oka, kedves lovam, hogy nincs pénzem más lóra, akit melléd foghatnék.
- Ha csak ez a baj, eressz el engem, majd keríték én magamnak egy társat.

A szegény ember mindjárt kifogta a szekérből, eleresztette. Elindult hát a szürke ló, hogy társat nézzon magának; megy, mendegél, egyszer meglát egy rókalyukat. Fogja magát, ráfekszik a lyukra, mintha meg volna dögölve, mintha már a farkát se tudná mozdítani.

Odabent a rókalyukban egy öreg róka lakott három fiával. Egyszer a legkisebb fia ki akar menni, meglátja a szürke lovat, azt gondolta a fehérségéről, hogy hó van. Visszamegy az anyjához.

- Jaj, anyám, nem lehet most kimenni, nagy hó van odakint.
- Nem lehet most hó, hisz éppen nyár közepe van - mondja az öreg róka, azzal maga ment ki. Látja, hogy nem hó, hanem szürke ló. Gondolkozóba esik, hogy kellene azt elhúzni onnan. Elmegy hát a farkas komájához.
- Kedves komám, ugyancsak jó pecsenyére tettem szert, már oda is vittem a lyukam szájához, de sehogy se fér bele; azért hát azt gondoltam, húzzuk el a te barlangodhoz, abba talán belefér, majd rájárhatunk ketten is.

A farkas megörült a jó pecsenyének, gondolta magában: csak egyszer az ő barlangjában legyen, nem eszik abból a róka egy fél falatot se. Mindjárt visszamentek a róka lyukához. Mikor odaértek, megkérdi a farkas:

- Hogy kellene ezt az én barlangomhoz elvinni, koma?

- Hát csak úgy - felel a róka -, ahogy én idáig hoztam: a farkam a farkához kötöttem, úgy hoztam árkon-bokron keresztül, még csak nehéz sem volt. Most hát kössük a te farkadhoz a farkát, úgy a legszebben elviheted.

A farkas mindjárt ráállott, az bizony jó lesz! Már előre örült a jó húsnak - a róka meg jó erősen összekötötte a farkas farkát a szürke ló farkával.

- Húzhatod már, farkas!

Húzza a farkas, majd megszakad, de meg se bírja mozdítani, amint legjobban erőlködik, hirtelen felugrik a szürke ló, elkezd szaladni, húzza ám a farkast farkánál fogva maga után, mint a dögöt, vitte egyenesen a gazdájához.

- No, gazdám, hoztam magamnak társat.

A szegény ember mindjárt agyonverte a farkast, a bőrét eladta jó pénzért, azon vett egy másik lovat, attól fogva sohasem járt magában a szürke ló.

Ha magában járt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

1. Meséld el a történetet!

- a. Miért volt szomorú a szürke ló?
- b. Miért nem vett a szegény ember másik lovat?
- c. Mit kért a szegény embertől a szürke ló?
- d. Hová ment a szürke ló? (Mire feküdt rá?)
- e. Mit mondott a legkisebb róka, miért nem lehet kimenni?
- f. Hová, kihez ment az öreg róka?
- g. Mit mondott a róka a farkasnak?
- h. Mit csinált a szürke ló?
- i. Mit csinált a gazda?

a. Az értékelés szempontjai:

i. Hány mondatból áll a gyermek elbeszélése? max. 6 pont

1. 4 vagy több mondat önállóan, segítő kérdések nélkül = 6 pont
2. 2-4 vagy több mondat segítő kérdésekkel = 4 pont
3. 1-2 mondat segítő kérdésekkel = 2 pont
4. nem értelmezhető szövegalkotás = 0 pont

ii. Milyen az átlagos mondathossz? max. 4 pont

1. A szituációnak megfelelő mondathossz, tagolt egyszerű, esetleg összetett mondatok = 4 pont
2. sok szómondat, hiányos mondat, szerkesztetlen, tagolatlan mondatok túlsúlya = 2 pont
3. nem értelmezhető = 0 pont),

A tranzlingvális kommunikáció pedagógiája Tiszavasváriban

- iii. Mennyire felel meg a diszkurzív viselkedés a szituációnak?
1. a gyermek képes a feladatra koncentrálni, felszabadultan, bátran beszél = 5 pont
 2. a gyermek bátortalan, visszafogott, de képes értelmezhető összefoglalót adni = 3 pont
 3. a gyermek nem képes kezelni a formális szituációt = 0 pont
- iv. Milyen tartalmi elemeket ad vissza a gyermek az összefoglalóban?
max. 15 pont, lehetséges tartalmi elemek: a ló egyedül fuvarozik (1) ezért szomorú (2), a gazda elengedi világgá (3), a ló ráfekszik a rókalyukra (4), a kistróka hónak gondolja a szürke lovat (5), az öreg róka azt mondja, ez nem lehetséges, mert nyár van (6), az öreg róka kimegy és felismeri a lovat (7), az öreg róka elmegy a farkashoz (8), az öreg róka azt hazudja a farkasnak, hogy a ló az ő zsákmánya – át akarja ejteni a farkast (9), a róka azt tanácsolja a farkasnak, hogy farkánál fogva vontassa át a zsákmányt a saját barlangjához (10), a farkas magának akarja megtartani a zsákmányt – kapzsi és gonosz (11), a szürke ló elvágta a farkassal (12), a gazda agyonüti a farkast (13), a gazda a farkas bőréből vesz egy másik lovat (14), a két ló most már együtt dolgozik (15)
- v. **Mindösszesen 30 pont**